

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Zašto nada?

John Zerzan

John Zerzan
Zašto nada?
2013.

John Zerzan, *Why Hope?*,
<https://www.anarchistnews.org/content/why-hope>, 21. VIII 2013.
Preveo i priredio: Aleksa Golijanin, avgust 2013.
anarhija-blok45.net1zen.com

anarhisticka-biblioteka.net

2013.

Vremena su teška, ali, kao što je govorio Oskar Vajld, „Svi smo u blatu, ali neki od nas gledaju u zvezde.“¹⁰

Postalo je prilično pomodno, čak i među anarhistima, praviti sprdnju od pojma nade, odlučno odbacivati svaku mogućnost konačne pobeđe nad dominacijom i tlačenjem. Časopis *Desert* (2011) ističe to na svojoj naslovnoj stranici: „Duboko u srcima svi mi znamo da ovaj svet neće biti spasen“, i onda to ponavlja još dva puta u uvodnim tekstovima.¹ Civilizacija će se nastaviti. Vreme je da povedemo „unapred izgubljene bitke“. To je način na koji ćemo izbeći bedu istrošenosti i razočaranja, to će nas učiniti srećnijim! Meksička grupa *Individualidades teniendo a lo salvaje* (ITS), poznata po akcijama u Unabomberovom stilu, odlučno tvrdi da od pobeđe nema ništa. Stalno ponavljaju: „Ne verujemo da je to moguće.“

Ali, moguće je. Za prevazilaženje bolesti civilizacije očigledno nema garancija, ali to je svakako moguće. Radije se držim onoga što je o nadi rekao Kjerkegor: to je „strast za mogućim“. Još otvorenije, šta se to desilo s čuvenim, „Budimo realni, tražimo nemoguće“? Kada se mogućnost pobeđe odbaci, zar to onda nije Kraj igre?

Možemo se priseliti i Markuzea i njegove knjige *Jednodimenzionalni čovek*,² koja je objavila navodni kraj radikalnih mogućnosti, konačni trijumf potrošačke neslobode. Bilo mu je drago kada su ga događaji demantovali, svega nekoliko nedelja posle objavljivanja knjige, 1964, s počecima globalnog pokreta koji je potresao ceo svet. U situaciji kada globalni sistem počinje da zakazuje na svim nivoima, kada se pokazuje da više nije u stanju da ponudi bilo kakve odgovore, otvaraju se sve šanse za kvalitativno prevazilaženje pokreta iz šezdesetih.

Ali, suvišno je reći, ne i ako se odrekemo svake nade u prevazilaženje. Dobro je poznato da su zdravlje i oporavak od bolesti povezani s nadom, a ne s njenom suprotnošću. Pomislimo na pos-

¹ Anarhistički časopis *Desert* (2011), <http://www.activedistributionshop.org/shop/books/2105-desert.html> (sve napomene: AG)

² Knjiga se prvi put pojavila na engleskom, 1964, u izdanju Beacon Press (Boston), pod naslovom *One-Dimensional Man: Studies in the Ideology of Advanced Industrial Society* (na nemačkom je objavljena tek 1967). Prevod: *Čovjek jedne*

¹⁰ Oscar Wilde, *Lady Windermere's Fan: A Play About a Good Woman*, 1892.

lednji roman srpskog pisca Danila Kiša, *Psalm 44* (1962),³ o volji za preživljavanjem i otporom koju su članovi jedne mlade porodice pokazali u Aušvicu, gde su nadu dočaravali kao „nužnost.“ Kada je reč o nama i životu celini, stvari stoje loše, ali ipak nismo u Aušvicu. A opet na nadu gledamo s prezirom.

Egoizam i nihilizam su očigledno u modi među anarhistima i mogu samo da se nadam da oni koji se poistovećuju s time nisu bez nade. Iluzije, nikako; nada, svakako. Pitam se šta inače imamo da ponudimo, recimo, u pogledu analize i nadahnuća – ili da li je to još uvek neko pitanje.

Ima egoista koji su izgleda najviše zaljubljeni u svoja sveta Ja, koji o svemu sude samo na osnovu toga da li služi Njima. U međuvremenu, vladavina tehno-kulture pothranjuje solipsizam, narcisizam i izolaciju; sve teži tehno-zavisnici su najpodložniji tome. Da li je Maks Štirner smatrao da prirodni svet ima neku vrednost samo u odnosu na njegov ego? Koliko su čisti egoisti zainteresovani za uzajamnu pomoć, društvene borbe ili iščezavanje zajednice? Svakome bih preporučio Štirnerovu knjigu *Jedini i njegovo vlasništvo* (*Der Einzige und sein Eigentum*, 1845),⁴ kao značajnu korekciju kolektivističke ideologije, u njenim raznim izdanjima; ali, skloniji sam mišljenju anarhiste iz Arizone, Dana Toda,⁵ po kojem su Diogen i cinici na zapadu, odnosno Čuang Ce i još neki taoisti na istoku, sve to uradili mnogo bolje, vekovima ranije.

---

dimenzije: Rasprave o ideologiji razvijenog industrijskog društva, prevela Branka Burić, Logos/ Svjetlost, Sarajevo, 1968.

³ Kišov drugi roman, zapravo, ali poslednji preveden na engleski (2012, Dalkey Archive Press, preveo John K. Cox).

⁴ Max Stirner, *Jedini i njegovo vlasništvo*, prevela Mirjana Wist, Centar za kulturnu djelatnost Saveza socijalističke omladine, Zagreb, 1976.

⁵ Dan Todd, Zerzanov prijatelj i saradnik iz vremena „Anti-Authoritarian Anonymous“, tandem koji je napravio niz postera i letaka u situacionističkom stilu, ali s jasno izraženom anticivilizacijskom i antitehnoškom orijentacijom. Ti radovi su zatim sabrani u publikaciji *Adventures in Subversion, Flyers and Posters 1981–1985 (Anti-Authoritarian Anonymous)*, Dan Todd & John Zerzan, Oh! Press, San Francisco, 1985.

Da li nihilizam znači da bi skoro sve trebalo odbaciti, da bi život dostojan čoveka bio moguć? Ako je tako, ja sam nihilista. Mislim da je opravdano reći kako nihilizam ne znači veru u ništavilo; u suprotnom, nemoguće je biti i nihilista i anarhista. Ali, ako to znači politiku očajavanja ili bespomoćnosti, onda ne, hvala. Francuski filozof Žan-Fransoa Liotar je to prikazao u drugačijem svetlu: „S megalopolisom, ono što Zapad ostvaruje i širi jeste nihilizam. To se naziva razvojem.“⁶ Da li nihilisti imaju nešto protiv tih institucija i onoga što ih pokreće?

U svakom slučaju, još uvek možemo da ponudimo nešto više od antinade. Na to nas podsećaju i neke nove knjige. Knjiga Enrika Manikardija, *Slobodni od civilizacije*,⁷ prvi je pregled „od A–Z“ anticivilizacijske misli priređen na bilo kom jeziku; tu je i Pol Sedenek, čija je knjiga *Anarhističko otkrivenje: biti ono što bi trebalo da budemo*,⁸ pošteđena svake primese pesimizma, s čime se nisam sreo dugo vremena unazad. On se, na primer, poziva i na Gustava Landauera, koji je smatrao kako se „ne treba brinuti da odgovor na naš poziv neće biti kvantitativno dovoljan, kada je kvalitet njegovog (u ovom slučaju, anticivilizacijskog) sadržaja van svake sumnje.“⁹ To je ono što anarhistički duh i otpor povezuje u veoma dalekosežan i snažan doprinos.

---

⁶ Jean-François Lyotard, *Postmodern Fables* (Minneapolis, 1997), str. 23.

⁷ Enrico Manicardi, *Liberi dalla Civiltà*, Mimesis Edizioni, Milano-Udine, 2010. <http://www.enricomanicardi.it/index.htm>

⁸ Paul Cedenec, *The Anarchist Revelation: Being What we're Meant to Be* (u najavi). Reč o je o Zerzanovom prijatelju; transkripcija prezimena možda nije tačna.

⁹ Cedenecova parafraza Landauerove ideje izražene u nekoliko njegovih tekstova; na primer, u *Revolution* (Die Revolution, 1907, str. 170) i *The Settlement* (Die Siedlung, 1909, str. 197), iz engleskog izdanja Gustav Landauer, *Revolution and Other Writings: A Political Reader* (PM Press, 2010) ili u njegovoj najpoznatijoj knjizi, *Aufruf zum Sozialismus* (1911); na engleskom, *Call To Socialism*, <http://theanarchistlibrary.org/library/gustav-landauer-call-to-socialism>